

Sveriges förenade studentkårer

Handläggare: Tove Ahlsten

Datum: 2015-05-07

Dnr: PU2-15/1415

Remiss: Kvalitetssäkring av högre utbildning

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har av Utbildningsdepartementet getts möjlighet att framföra synpunkter på förslaget till nytt system för kvalitetssäkring för högre utbildning (U2015/1626/UH).

SFS inkommer här med sitt remissvar.

Dag som ovan.

Johan Alvfors
Vice ordförande

Tove Ahlsten
Utredare

08-54 57 01 07
johan.alvfors@sfs.se

08- 54 57 01 11
tove.ahlsten@sfs.se

SFS tillstyrker förslaget

Inledning

SFS har tagit ställning till förslaget om nytt kvalitetssäkringssystem för högre utbildning. Kvalitetssäkring av högre utbildning är en av organisationens kärnfrågor och SFS har riktat stark kritik mot det föregående systemet. Det förslag som nu läggs fram innehåller flera nödvändiga förändringar som förhoppningsvis kommer att bidra till att skapa förutsättningar för att utveckla kvaliteten i utbildningarna.

Övergripande synpunkter

SFS välkomnar förslaget till nytt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. Utgångspunkten för SFS ställningstagande om nationell kvalitetssäkring är att lärosätena själva bör ansvara för och organisera granskningen av utbildningarna. SFS är därför positiva till förslagets övergripande syfte att skapa ett mer sammanhållet system genom att förskjuta fokus från extern granskning och kontroll mot att i större utsträckning beakta lärosätenas eget kvalitetsarbete. Att en av systemets huvudkomponenter föreslås utgöras av lärosätenas interna kvalitetsarbete kommer att ge lärosätena ett större ägandeskap över sitt eget kvalitetsarbete och bidra till att utveckla kvaliteten i svensk högre utbildning. Att systemet tar hänsyn till internationella principer för kvalitetssäkring samt tar avsteg från kvalitetsbaserad resurstilldelning är även det några av systemets främsta styrkor. SFS ställer sig kritiska till förslaget att utbildningsutvärderingarna ska utgöra en betydande del av systemet.

Förslaget utgör i dagsläget ett ramverk för kvalitetssäkring och SFS vill understryka vikten av att UKÄ i det fortsatta arbetet med att utveckla systemet utformar det så att det på riktigt kommer att spela roll för studenters utbildningar. Det ställer krav på att UKÄ samverkar med studenter, arbetsliv och lärare samt utformar ett system där det inte är möjligt att kvalitetsbrister går ouppmärksammade förbi. Särskilt viktigt är det att förutsättningar för lärandet, som är kärnan i all utbildning, granskas noga.

3.1.1-2. Ett sammanhållet system och Universitetskanslersämbetets granskningar

SFS tillstyrker det förslag på nytt kvalitetssäkringssystem som utredningen presenterar. Att systemet har en större inriktning mot lärosätenas interna kvalitetsarbete än tidigare system är mycket välkommet. För att uppnå det övergripande syftet om ett sammanhållet utvärderingssystem är det viktigt att samspelet mellan systemets olika komponenter är noga avvägt. För stort fokus på kontroll riskerar att motverka det kvalitetsdrivande arbetet på lärosätena.

Trots många olika utvärderingssystem har ännu inget system lyckats göra upp med den studentpassiva undervisningstradition som på många håll dominerar högre utbildning.

Det innebär att akademins forskning och kunskap om lärande fortfarande inte reflekteras i högskolans egen utbildningspraktik. De generella kvalitetsaspekterna, som både lärosätenas eget kvalitetsarbete och utbildningsutvärderingarna ska utgå ifrån, måste därför omfatta granskning av:

- att utbildningens examensmål håller hög kvalitet och är akademiskt relevanta och användbara för studenten,
- att tolkningen av examensmålen och nedbrytningen i kursmål håller hög kvalitet,
- att undervisningen är vetenskapligt utformad för att alla behöriga studenter ska ha goda förutsättningar att uppnå lärandemålen,
- att examinationen är vetenskapligt utformad för att examinera alla lärandemål.

Tidigare kvalitetssäkringssystem bedömde kvalitet utifrån resultaten på studenternas examensarbeten. SFS har varit starkt kritiska till denna snäva definition av resultat, något som den uppföljningsrapport¹ som nyligen publicerades även ger uttryck för. I rapporten konstateras bland annat att systemet inte har kunnat mäta studenters lärandemässiga utveckling, vilket är allvarligt eftersom en utbildnings resultat borde definieras som vilka förutsättningar den ger studenten att bilda kunskap. Däremot har uppföljningen av det tidigare kvalitetssäkringssystemet också visat att systemets fokus på lärandemål har bidragit till att bolognaprocessens struktur med lärandemål implementerats vidare. Enligt SFS är det en positiv effekt, och fokus framöver bör nu vara att utveckla undervisningen så lärandemålen uppnås.

För att kunna göra en bedömning av förutsättningarna för lärande på utbildningarna ser SFS att det är nödvändigt att de externa sakkunniga i bedömargrupperna, oavsett om granskningen görs i lärosätets eller UKÄs regi, har såväl ämneskompetens som pedagogisk bedömarkompetens. SFS ser stora vinster med att ha särskilda pedagogiska sakkunniga i bedömargrupperna. Precis som representanter för studenter och arbetsliv ger de unika och nödvändiga perspektiv. Det innebär att prövningen av de sakkunnigas kompetens måste vara tydlig. Det är SFS erfarenhet att framförallt den pedagogiska kompetensen hos bedömare och sakkunniga ofta brister. Den prövas ofta heller inte på ett tillfredställande sätt.

SFS är mycket glada över utredningens förslag att kvalitetssäkringssystemet bör utformas med hänsyn till internationella principer. Det är ett viktigt steg för att svensk högre utbildning ska vinna internationell legitimitet. SFS vill speciellt lyfta vikten av att man i utformningen av de generella kvalitetsaspekterna beaktar bolognaprocessens grundläggande princip om studentcentrerat lärande.

¹ Dansk Center for forskningsanalyse vid Aarhus universitet (2015) *Autonomi och kvalitet - ett uppföljningsprojekt om implementering och effekter av två högskolereformer i Sverige*.

3.2.2-4. Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringssystem, utbildningsutvärderingar och tematiska utvärderingar

SFS välkomnar förslaget att inkludera lärosätenas interna kvalitetssäkringssystem som en komponent i det nationella systemet. Det är endast lärosätena tillsammans med studenterna som har kunskap att definiera och avgränsa kvalitet som företeelse. Ett system som låter lärosätena att själva ta ansvar för att sina utbildningar håller hög kvalitet, kombinerat med extern kontroll av kvalitetsarbetet, har potential att driva på kvalitetsutvecklingen av högre utbildning.

SFS är kritiska till att utbildningsutvärderingarna ska utgöra en betydande andel av kvalitetssäkringssystemet. Utbildningsutvärderingar är ett bra och nödvändigt verktyg för att uppmärksamma till brister som lärosäten inte själva åtgärdat, men de bör endast genomföras vid behov eller på förekommen anledning. Risken är annars att dessa utvärderingar kommer att ta tid och resurser från lärosätets kvalitetsutvecklande arbete, genom att det i praktiken skapas två parallella system för kvalitetsutvärdering. SFS anser också att ett systematiskt och kontinuerligt utvecklingsarbete som strävar efter att förbättra utbildningen för studenter kräver ett stort ansvarstagande från lärosätenas sida. Det uppnås inte genom en utbredd extern granskning och kontroll. UKÄ bör istället utarbeta tydliga riktlinjer som sätter ramarna för lärosätenas kvalitetssäkringssystem och som säkerställer ett starkt studerandeinflytande.

SFS välkomnar möjligheten till tematiska utvärderingar i utvärderingssystemet. Det är viktigt att de teman som ska utvärderas bestäms med god framförhållning så att lärosätena har möjlighet att även inkludera dessa aspekter i sitt kvalitetsarbete för att undvika dubbelarbete. SFS förutsätter att de förslag som tidigare har nämnts som exempel på tematiska utvärderingsämnen, till exempel jämställdhet, breddad rekrytering och internationalisering, med självklarhet även kommer att ingå i de generella kvalitetsaspekter som alla utvärderingar ska omfatta. Syftet med de tematiska utvärderingarna bör inte vara att återigen utvärdera samma aspekter, utan att lyfta fram aspekter ur andra utvärderingar och på så sätt skapa överblick och jämförbarhet som kan leda till diskussion och utveckling.

3.2.5-6. Studenternas roll i kvalitetssäkringssystemet och utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet

SFS delar utredningens åsikt att det är angeläget att prioritera arbetet med att stärka studerandeinflytandet i utvärderingsprocessen samt att hitta former för att inkludera arbetslivets erfarenheter för att sätta fokus på utbildningarnas användbarhet. SFS har lång erfarenhet av att rekrytera studeranderepresentanter och är övertygande om att SFS, studentkårerna och UKÄ tillsammans kommer att hitta former för hur ett starkt studerandeinflytande kan säkras. SFS är positiva till att låta bolognaprocessens principer för kvalitetssäkring vara vägledande i det fortsatta arbetet med att säkerställa ett starkt studerandeinflytande.

SFS vill påpeka att utbildningens användbarhet inte enbart kan definieras utifrån arbetslivets erfarenheter. Utbildningens användbarhet i arbetslivet är bara en av många

delar av en utbildnings användbarhet för studenten. Arbetslivet har viktiga perspektiv att tillföra men enbart studenter har förmågan att avgöra användbarheten av sin utbildning och därför bör också studenternas perspektiv på utbildningens användbarhet tillvaratas.

4.1 . Resurstilldelningssystem

SFS stödjer förslaget om att ta bort den kvalitetsbaserade resurstilldelningen ur kvalitetssäkringssystemet. SFS anser att resurstilldelningen bör styras utifrån behov, och att kvaliteten på utbildningen inte ska påverka möjligheten att göra den bättre. Resurser är till för att möjliggöra utbildning. Kvalitetsbaserad resurstilldelning leder till att studenter drabbas dubbelt när utbildningar håller låg kvalitet.